

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Рекомендована література.....	4
Розділ I. ПОЛЬЩА	10
Тема 1. Суспільно-політичний розвиток Речі Посполитої (друга пол. XVII — перша чверть XVIII ст.)	11
1 «Універсал Наперського».....	11
2 <i>Рудавський Вавжинець</i> . «Польська історія від смерті Владислава IV до Олівського миру» (др. пол. XVII ст.).....	11
3 Реляція про зрив роботи сейму (1652).....	12
4 <i>Цебровський Анджей</i> . «Літопис міста Ловіч» (1648–1659).....	13
5 Трактат про унію між Швецією та Великим князівством Литовським (1655).....	14
6 Угода про поділ Речі Посполитої (1656).....	15
7 Постанови Сейму Речі Посполитої про втікачів (1661).....	15
8 Відозви часів рокошу Любомирського (1665–1666).....	16
9 Лист короля Яна Собеського до своєї дружини Марії Казимири (1683).....	18
10 Договір про створення Священної Ліги (1684).....	19
11 Постанова Познанського Сейму про панщину та оброк (1719).....	20
Тема 2. Занепад польської державності та поділи Речі Посполитої в XVIII ст.	21
1 Міські та земельні акти про продаж селян (перша пол. XVIII ст.).....	21
3 Лещинський Станіслав. «Вільний глас, що охороняє свободу» (1733–1734).....	22
4 <i>Понятовський Станіслав</i> . «Лист поміщика другові з іншого воєводства» (1744).....	24
5 <i>Потоцький Антонін</i> . «Відозва до панів обох станів» (1744).....	26
6 Постанова сейму Речі Посполитої про політичні права шляхти (1768).....	27
7 <i>Сташиц Станіслав</i> . «Застереження Польщі» (1787).....	30
8 <i>Коллонтай Гуго</i> . «Де кілька листів аноніма до Станіслава Малаховського» (1788).....	30
9 <i>Єзерський Франтішек</i> . «Катехізис про таємниці польського правління» (1790).....	31
10 Звернення представників королівських міст Корони та Великого князівства Литовського до короля Станіслава Августа (1789).....	32
11 Закон про королівські міста (1791).....	33
12 Акт проголошення повстання в Кракові (1794).....	33
13 <i>Костюшко Тадеуш</i> . «Присяга» (1794).....	35

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Рекомендована література.....	4
Розділ I. ПОЛЬЩА	10
Тема 1. Суспільно-політичний розвиток Речі Посполитої (друга пол. XVII — перша чверть XVIII ст.)	11
1 «Універсал Наперського».....	11
2 <i>Рудавський Вавжинець</i> . «Польська історія від смерті Владислава IV до Олівського миру» (др. пол. XVII ст.).....	11
3 Реляція про зрив роботи сейму (1652).....	12
4 <i>Цебровський Анджей</i> . «Літопис міста Ловіч» (1648–1659).....	13
5 Трактат про унію між Швецією та Великим князівством Литовським (1655).....	14
6 Угода про поділ Речі Посполитої (1656).....	15
7 Постанови Сейму Речі Посполитої про втікачів (1661).....	15
8 Відозви часів рокошу Любомирського (1665–1666).....	16
9 Лист короля Яна Собеського до своєї дружини Марії Казимири (1683).....	18
10 Договір про створення Священної Ліги (1684).....	19
11 Постанова Познанського Сейму про панщину та оброк (1719).....	20
Тема 2. Занепад польської державності та поділи Речі Посполитої в XVIII ст.	21
1 Міські та земельні акти про продаж селян (перша пол. XVIII ст.).....	21
3 Лещинський Станіслав. «Вільний глас, що охороняє свободу» (1733–1734).....	22
4 <i>Понятовський Станіслав</i> . «Лист поміщика другові з іншого воєводства» (1744).....	24
5 <i>Потоцький Антонін</i> . «Відозва до панів обох станів» (1744).....	26
6 Постанова сейму Речі Посполитої про політичні права шляхти (1768).....	27
7 <i>Сташиц Станіслав</i> . «Застереження Польщі» (1787).....	30
8 <i>Коллонтай Гуго</i> . «Де кілька листів аноніма до Станіслава Малаховського» (1788).....	30
9 <i>Єзерський Франтішек</i> . «Катехізис про таємниці польського правління» (1790).....	31
10 Звернення представників королівських міст Корони та Великого князівства Литовського до короля Станіслава Августа (1789).....	32
11 Закон про королівські міста (1791).....	33
12 Акт проголошення повстання в Кракові (1794).....	33
13 <i>Костюшко Тадеуш</i> . «Присяга» (1794).....	35

14 «Поланецький універсал» (1794).....	35
15 Звернення Литовської ради до Російської армії (1794).....	37
16 Російсько-австрійська декларація про поділ Речі Посполитої (1794).....	37
Тема 3. Польський національно-визвольний рух (кінець XVIII — 60-ті рр. XIX ст.).....	39
1 <i>Вибіцький Юзеф</i> . «Пісня польських легіонів в Італії» (1797).....	39
2 <i>Павліковський Юзеф</i> . «Чи можуть поляки здобути незалежність?» (1800).....	40
3 Конституція Царства Польського (1815).....	41
4 Статут Національно-патріотичного товариства (1821).....	44
5 Акт заснування Польського демократичного товариства (1832).....	44
6 Маніфест Польського демократичного товариства (1836).....	45
7 Звернення громади «Грудзьондз» до польської еміграції (1835).....	46
8 Маніфест Національного уряду (1846).....	47
9 Революційний статут (1846).....	48
10 Програма Центрального національного комітету (1862).....	48
11 Декрет про національний податок (1862).....	49
12 Декрет про визнання селян власниками своїх наділів (1863).....	50
13 Циркуляр Національного уряду (1864).....	51
14 Відозва Національного уряду до польського народу (1864).....	52
Тема 4. Розвиток польських національно-політичних рухів (остання третина XIX — поч. XX ст.).....	53
1 <i>Дмовський Роман</i> . «Наш патріотизм. Програмні основи сучасної національної політики» (1893).....	53
2 Статут Ліги народової (1893).....	54
3 Програма Національної демократичної партії (1897).....	55
4 Звернення Центрального комітету Ліги народової (1899).....	55
5 Програма Національної демократичної партії (1903).....	56
6 Програма Партії реальної політики (1905).....	58
7 Програма Національної демократичної партії (1905).....	59
8 Проект програми Польської соціалістичної партії (1892).....	60
9 Відозва Варшавського комітету Соціал-демократичної партії Королівства Польського і Литви «Солідарність російських і польських робітників» (1905).....	61
10 Програмна відозва Селянської партії «До виборців усього краю» (1895).....	62
Розділ II. СЛОВАЦЬКІ ЗЕМЛІ.....	66
Тема 1. Словацькі землі у складі Австрійської імперії (друга пол. XVII ст. — 1867 р.).....	67
1 Інструкція управителю маєтку Варшатец1 (1683).....	67

14 «Поланецький універсал» (1794).....	35
15 Звернення Литовської ради до Російської армії (1794).....	37
16 Російсько-австрійська декларація про поділ Речі Посполитої (1794).....	37
Тема 3. Польський національно-визвольний рух (кінець XVIII — 60-ті рр. XIX ст.).....	39
1 <i>Вибіцький Юзеф</i> . «Пісня польських легіонів в Італії» (1797).....	39
2 <i>Павліковський Юзеф</i> . «Чи можуть поляки здобути незалежність?» (1800).....	40
3 Конституція Царства Польського (1815).....	41
4 Статут Національно-патріотичного товариства (1821).....	44
5 Акт заснування Польського демократичного товариства (1832).....	44
6 Маніфест Польського демократичного товариства (1836).....	45
7 Звернення громади «Грудзьондз» до польської еміграції (1835).....	46
8 Маніфест Національного уряду (1846).....	47
9 Революційний статут (1846).....	48
10 Програма Центрального національного комітету (1862).....	48
11 Декрет про національний податок (1862).....	49
12 Декрет про визнання селян власниками своїх наділів (1863).....	50
13 Циркуляр Національного уряду (1864).....	51
14 Відозва Національного уряду до польського народу (1864).....	52
Тема 4. Розвиток польських національно-політичних рухів (остання третина XIX — поч. XX ст.).....	53
1 <i>Дмовський Роман</i> . «Наш патріотизм. Програмні основи сучасної національної політики» (1893).....	53
2 Статут Ліги народової (1893).....	54
3 Програма Національної демократичної партії (1897).....	55
4 Звернення Центрального комітету Ліги народової (1899).....	55
5 Програма Національної демократичної партії (1903).....	56
6 Програма Партії реальної політики (1905).....	58
7 Програма Національної демократичної партії (1905).....	59
8 Проект програми Польської соціалістичної партії (1892).....	60
9 Відозва Варшавського комітету Соціал-демократичної партії Королівства Польського і Литви «Солідарність російських і польських робітників» (1905).....	61
10 Програмна відозва Селянської партії «До виборців усього краю» (1895).....	62
Розділ II. СЛОВАЦЬКІ ЗЕМЛІ.....	66
Тема 1. Словацькі землі у складі Австрійської імперії (друга пол. XVII ст. — 1867 р.).....	67
1 Інструкція управителю маєтку Варшатец1 (1683).....	67

2	<i>Коллар Адам Франтішек. «Про слов'ян і словаків та мови цих народів» (1784)</i>	68
3	Звернення жителів Прешпорку стосовно заснування словацької школи (1770).....	69
4	«Патент про толерантність» (1784).....	70
5	«Патент про скасування кріпосного права» в Угорщині (1785).....	71
6	Бернолак Антон. «Лінгвістично-критична розповідь мовознавця про словацьку писемність» (1787).....	71
7	<i>Коллар Ян. «Автобіографія» (1815)</i>	72
8	<i>Коллар Ян. «Про літературну взаємність між племенами і наріччями слов'янського народу» (1836)</i>	73
9	<i>Штур Людовіт. Про газету «Словенске народне новіни» (1845)</i> ... 75	
10	<i>Штур Людовіт. «Наріччя словацьке та необхідність писати на цьому наріччі» (1846)</i>	76
11	«Вимоги словацького народу» (1848).....	76
12	«Вимоги угорських словаків і русинів» (1848).....	79
13	Звернення словацької національної ради до словацького народу (1848).....	80
14	Звернення Словацької національної ради до імператора Франца Йосифа (1849).....	81
Тема 2. Словацькі землі у складі Австро-Угорської держави (1867–1914 рр.)		
1	«Меморандум словацького народу» (1861).....	83
2	«Віденський словацький меморандум» (1861).....	85
3	Програма організації «Нова школа словацька» (1869).....	86
4	Виборча програма Словацької національної партії (1901).....	86
5	Виборча програма Словацької народної партії (1906).....	87
6	Виборча програма Словацької народної партії (1913).....	88
Розділ III. ЧЕСЬКІ ЗЕМЛІ		
Тема 1. Чеські землі в складі Австрійської імперії (друга половина XVII — перша половина XVIII ст.)		
1	Урбарій маєтку колегії єзуїтів у Крумлові (бл. 1700).....	91
2	Рішення про права вотчинника (1700).....	92
3	«Статті про передачу майна підданців...» (1709).....	92
4	«Спадковий статут» про права чеських селян (1717).....	94
5	«Панщинний патент» імператора Карла VI (1717).....	94
6	Щоденник колегії єзуїтів про повстання гірників (1747).....	95
Тема 2. Чеське національне Відродження (кінець XVIII — середина XIX ст.)		
1	<i>Там Карел Ігнац. «Захист чеської мови від злісних її ганьбителів» (1783)</i>	96

2	<i>Коллар Адам Франтішек. «Про слов'ян і словаків та мови цих народів» (1784)</i>	68
3	Звернення жителів Прешпорку стосовно заснування словацької школи (1770).....	69
4	«Патент про толерантність» (1784).....	70
5	«Патент про скасування кріпосного права» в Угорщині (1785).....	71
6	Бернолак Антон. «Лінгвістично-критична розповідь мовознавця про словацьку писемність» (1787).....	71
7	<i>Коллар Ян. «Автобіографія» (1815)</i>	72
8	<i>Коллар Ян. «Про літературну взаємність між племенами і наріччями слов'янського народу» (1836)</i>	73
9	<i>Штур Людовіт. Про газету «Словенске народне новіни» (1845)</i> ... 75	
10	<i>Штур Людовіт. «Наріччя словацьке та необхідність писати на цьому наріччі» (1846)</i>	76
11	«Вимоги словацького народу» (1848).....	76
12	«Вимоги угорських словаків і русинів» (1848).....	79
13	Звернення словацької національної ради до словацького народу (1848).....	80
14	Звернення Словацької національної ради до імператора Франца Йосифа (1849).....	81
Тема 2. Словацькі землі у складі Австро-Угорської держави (1867–1914 рр.)		
1	«Меморандум словацького народу» (1861).....	83
2	«Віденський словацький меморандум» (1861).....	85
3	Програма організації «Нова школа словацька» (1869).....	86
4	Виборча програма Словацької національної партії (1901).....	86
5	Виборча програма Словацької народної партії (1906).....	87
6	Виборча програма Словацької народної партії (1913).....	88
Розділ III. ЧЕСЬКІ ЗЕМЛІ		
Тема 1. Чеські землі в складі Австрійської імперії (друга половина XVII — перша половина XVIII ст.)		
1	Урбарій маєтку колегії єзуїтів у Крумлові (бл. 1700).....	91
2	Рішення про права вотчинника (1700).....	92
3	«Статті про передачу майна підданців...» (1709).....	92
4	«Спадковий статут» про права чеських селян (1717).....	94
5	«Панщинний патент» імператора Карла VI (1717).....	94
6	Щоденник колегії єзуїтів про повстання гірників (1747).....	95
Тема 2. Чеське національне Відродження (кінець XVIII — середина XIX ст.)		
1	<i>Там Карел Ігнац. «Захист чеської мови від злісних її ганьбителів» (1783)</i>	96

2	Юнгман Йозеф. «Дві бесіди про чеську мову» (1806)	97
3	Звернення з нагоди заснування Національного музею (1818)....	98
4	Відозва з нагоди заснування «Матиці Чеської» (1831).....	100
5	«Відозва до патріотів» з нагоди заснування «Об'єднання для заохочення промисловості в Чехії» (1833).....	101
6	Гавлічек-Боровський Карел. «Завдання і місія «Міщанської бесіди» (1846).....	102
7	Гавлічек-Боровський Карел. «Слов'янин і чех» (1846)	104
8	Національний склад населення Австрійської імперії (1848) ...	105
9	Листівка празьких патріотів (1848).....	106
10	Петиція народного мітингу до імператора (1848)	106
11	Сабіна Карел. «Рух у Празі в березні 1848 р.» (1848).....	108
12	Палацький Франтішек. «Послання до Франкфурту» (1848)....	109
13	«Маніфест до європейських народів» Слов'янського з'їзду в Празі (1848)	113
14	Вимоги селян до моравського сейму (1848).....	114
15	Відозва студентів до населення Праги (1848).....	116
16	Гавлічек-Боровський Карел. «Стаття, котру я б хотів, щоб кожний прочитав і обміркував» (1848).....	117
17	Програмне звернення чеських радикальних демократів «До наших читачів» (1848).....	118

Тема 3. Чеські землі в добу Модернізації

(друга половина XIX — початок XX ст.).....	119
1 «Основний закон про імперське представництво» (1861, 1867).....	119
2 «Державний основний закон про загальні права громадян королівств та земель, які представлені у рейхсраті» (1867).....	121
3 «Державний основний закон про здійснення влади та виконавчі повноваження» (1867)	122
4 Декларація депутатів парламенту від Чехослов'янської соціал-демократичної робітничої партії (1897).....	122
5 Масарик Томаш. «Критика марксизму» (1898).....	123
6 Масарик Томаш. «Право історичне та природне» (1900)	124
7 Програма Чеської народної партії (реалістів) (1900)	126
8 Резолюція IV з'їзду Чехослов'янської соціал-демократичної робітничої партії (1900)	130
9 Програма Чеської національно-соціальної партії (1902).....	131
10 Програма Чеської аграрної партії (1903).....	133
11 Програма Національної партії вільнодумців (младочехів) (1907)	138
12 Шмераль Богумір «Національне питання і соціал-демократія» (1909).....	142

2	Юнгман Йозеф. «Дві бесіди про чеську мову» (1806)	97
3	Звернення з нагоди заснування Національного музею (1818)....	98
4	Відозва з нагоди заснування «Матиці Чеської» (1831).....	100
5	«Відозва до патріотів» з нагоди заснування «Об'єднання для заохочення промисловості в Чехії» (1833).....	101
6	Гавлічек-Боровський Карел. «Завдання і місія «Міщанської бесіди» (1846).....	102
7	Гавлічек-Боровський Карел. «Слов'янин і чех» (1846)	104
8	Національний склад населення Австрійської імперії (1848) ...	105
9	Листівка празьких патріотів (1848).....	106
10	Петиція народного мітингу до імператора (1848)	106
11	Сабіна Карел. «Рух у Празі в березні 1848 р.» (1848).....	108
12	Палацький Франтішек. «Послання до Франкфурту» (1848)....	109
13	«Маніфест до європейських народів» Слов'янського з'їзду в Празі (1848)	113
14	Вимоги селян до моравського сейму (1848).....	114
15	Відозва студентів до населення Праги (1848).....	116
16	Гавлічек-Боровський Карел. «Стаття, котру я б хотів, щоб кожний прочитав і обміркував» (1848).....	117
17	Програмне звернення чеських радикальних демократів «До наших читачів» (1848).....	118

Тема 3. Чеські землі в добу Модернізації

(друга половина XIX — початок XX ст.).....	119
1 «Основний закон про імперське представництво» (1861, 1867).....	119
2 «Державний основний закон про загальні права громадян королівств та земель, які представлені у рейхсраті» (1867).....	121
3 «Державний основний закон про здійснення влади та виконавчі повноваження» (1867)	122
4 Декларація депутатів парламенту від Чехослов'янської соціал-демократичної робітничої партії (1897).....	122
5 Масарик Томаш. «Критика марксизму» (1898).....	123
6 Масарик Томаш. «Право історичне та природне» (1900)	124
7 Програма Чеської народної партії (реалістів) (1900)	126
8 Резолюція IV з'їзду Чехослов'янської соціал-демократичної робітничої партії (1900)	130
9 Програма Чеської національно-соціальної партії (1902).....	131
10 Програма Чеської аграрної партії (1903).....	133
11 Програма Національної партії вільнодумців (младочехів) (1907)	138
12 Шмераль Богумір «Національне питання і соціал-демократія» (1909).....	142

Розділ IV. БОЛГАРІЯ	144
Тема 1. Болгарське національне Відродження	146
1 <i>Паїсій Хилендарський</i> . «Історія слов'янська про народ і про царів» (1762).....	146
2 <i>Софроній Врачанський</i> . «Відозва до болгарського народу» (1812).....	146
3 <i>Берон Петро</i> . «Буквар з різними повчаннями» (1824).....	147
4 «Хатт-і-шеріф» султана Абдулли Меджида (1839).....	148
Тема 2. Болгарське населення в боротьбі проти османського панування	151
1 Лист повсталих болгарських селян до османської влади (1850) ...	151
2 <i>Палаузов Нікола</i> . «Про нинішнє становище болгар європейській Туреччині» (1853).....	151
3 <i>Раковскі Георгій</i> . «План звільнення Болгарії» (1858).....	153
4 Статут народних таємних комітетів (1867).....	155
5 Тимчасовий закон про народні лісові чети (1867).....	156
6 Програма Болгарського революційного центрального комітету (1870).....	158
7 <i>Левскі Васіл</i> . Проект статуту Революційної організації та Звернення про звільнення Болгарії (1871).....	159
8 <i>Ботев Христо</i> . «Запалимо вогонь повстання» (1875).....	161
9 <i>Ботев Христо</i> . «Символ віри (кредо) Болгарської комуни» (1871).....	163
10 Звернення Пловдивського комітету з закликом до повстання (1876).....	163
11 Рапорт російського генерала А. І Арнольдї (1878).....	164
12 Сан-Стефанський мирний договір (1878).....	165
13 Вказівки в.о міністра закордонних справ Росії М. К. Гірса членам російської делегації на Берлінському конгресі (1878).....	169
14 Берлінський трактат (1878).....	170
Тема 3. Суспільно-політичний розвиток Болгарії (кінець ХІХ — початок ХХ ст.)	176
1 Конституція Болгарського князівства (1879).....	176
2 Основні зміни та доповнення до Тирновської конституції (1893, 1911).....	178
3 Маніфест до болгарського народу з приводу проголошення Болгарії царством (1908).....	179
4 Статут Народно-ліберальної партії (1887).....	180
5 Програма Ліберальної партії (1886).....	180
6 Статут Народної партії (1894).....	181
7 Програма Прогресивно-ліберальної партії (1899).....	182
8 <i>Благовєв Дімітр</i> . «Короткі нотатки про моє життя» (1923–1924).....	183
9 Програма Болгарської соціал-демократичної партії (1891).....	184

Розділ IV. БОЛГАРІЯ	144
Тема 1. Болгарське національне Відродження	146
1 <i>Паїсій Хилендарський</i> . «Історія слов'янська про народ і про царів» (1762).....	146
2 <i>Софроній Врачанський</i> . «Відозва до болгарського народу» (1812).....	146
3 <i>Берон Петро</i> . «Буквар з різними повчаннями» (1824).....	147
4 «Хатт-і-шеріф» султана Абдулли Меджида (1839).....	148
Тема 2. Болгарське населення в боротьбі проти османського панування	151
1 Лист повсталих болгарських селян до османської влади (1850) ...	151
2 <i>Палаузов Нікола</i> . «Про нинішнє становище болгар європейській Туреччині» (1853).....	151
3 <i>Раковскі Георгій</i> . «План звільнення Болгарії» (1858).....	153
4 Статут народних таємних комітетів (1867).....	155
5 Тимчасовий закон про народні лісові чети (1867).....	156
6 Програма Болгарського революційного центрального комітету (1870).....	158
7 <i>Левскі Васіл</i> . Проект статуту Революційної організації та Звернення про звільнення Болгарії (1871).....	159
8 <i>Ботев Христо</i> . «Запалимо вогонь повстання» (1875).....	161
9 <i>Ботев Христо</i> . «Символ віри (кредо) Болгарської комуни» (1871).....	163
10 Звернення Пловдивського комітету з закликом до повстання (1876).....	163
11 Рапорт російського генерала А. І Арнольдї (1878).....	164
12 Сан-Стефанський мирний договір (1878).....	165
13 Вказівки в.о міністра закордонних справ Росії М. К. Гірса членам російської делегації на Берлінському конгресі (1878).....	169
14 Берлінський трактат (1878).....	170
Тема 3. Суспільно-політичний розвиток Болгарії (кінець ХІХ — початок ХХ ст.)	176
1 Конституція Болгарського князівства (1879).....	176
2 Основні зміни та доповнення до Тирновської конституції (1893, 1911).....	178
3 Маніфест до болгарського народу з приводу проголошення Болгарії царством (1908).....	179
4 Статут Народно-ліберальної партії (1887).....	180
5 Програма Ліберальної партії (1886).....	180
6 Статут Народної партії (1894).....	181
7 Програма Прогресивно-ліберальної партії (1899).....	182
8 <i>Благовєв Дімітр</i> . «Короткі нотатки про моє життя» (1923–1924).....	183
9 Програма Болгарської соціал-демократичної партії (1891).....	184

Розділ V. МАКЕДОНСЬКІ ЗЕМЛІ	186
Тема 1. Македонські землі в складі Османської Імперії	187
1 <i>Хаджи-Константинов, Джинот Йордан</i> . Про організацію навчальних закладів (1837–1854).....	187
2 Коментар про мову Й. Хаджи-Константинова Джинота (1851)	188
3 <i>Парфеній Зографський</i> . «Думи про болгарську мову» (1858).....	188
4 Про відкриття слов'янського училища в Охриді (1860).....	191
5 <i>Кусев Тодор</i> . Про газету «Македонія» (1867).....	192
6 <i>Шапкарев Кузман</i> . Про запровадження болгарської мови (1869).....	193
7 Проект «Органічного регламенту» (1876–1877).....	193
8 Сан-Стефанський мирний договір (1878).....	194
9 3 протоколів Берлінського конгресу (1878).....	195
10 <i>Поп Георгієв, Беровський Димитр</i> . Про підготовку Разловецького повстання (1876).....	196
11 «Правила» Македонського повстанського комітету (1878).....	198
12 Постанова про утворення Тимчасового уряду Македонії «Єдність» (1880).....	216
13 «Маніфест» Тимчасового уряду Македонії (1881).....	218
14 <i>Хаджи Ніколов Іван</i> . Про заснування революційної організації (1892).....	219
15 <i>Груєв Даме</i> . Про створення Таємної Македонсько-Одринської революційної організації (1893).....	220
16 <i>Петров Джорче</i> . Про рішення Салонікського з'їзду (1896).....	221
17 Статут Таємної Македонсько-Одринської революційної організації (1896).....	222
18 «Проект автономії Македонії, Албанії, Старої Сербії та Одрину» (1902).....	224
19 Програма македонських соціалістів (1895).....	226
20 Маніфест Ілінденського повстання (1903).....	229
21 Декларація Внутрішньої революційної македонської організації до урядів великих держав (1903).....	230
22 «Меморандум про македонську літературну мову» (1902).....	231
23 «Славянський век» про Македонське науково-літературне товариство (1903).....	232
24 Директива Внутрішньої македонської революційної організації (1904).....	233
25 Рішення Салонікського обласного з'їзду Внутрішньої македонської революційної організації (1905).....	235
26 Декларація лівих сил Внутрішньої македонської революційної організації (1908).....	236

Розділ V. МАКЕДОНСЬКІ ЗЕМЛІ	186
Тема 1. Македонські землі в складі Османської Імперії	187
1 <i>Хаджи-Константинов, Джинот Йордан</i> . Про організацію навчальних закладів (1837–1854).....	187
2 Коментар про мову Й. Хаджи-Константинова Джинота (1851)	188
3 <i>Парфеній Зографський</i> . «Думи про болгарську мову» (1858).....	188
4 Про відкриття слов'янського училища в Охриді (1860).....	191
5 <i>Кусев Тодор</i> . Про газету «Македонія» (1867).....	192
6 <i>Шапкарев Кузман</i> . Про запровадження болгарської мови (1869).....	193
7 Проект «Органічного регламенту» (1876–1877).....	193
8 Сан-Стефанський мирний договір (1878).....	194
9 3 протоколів Берлінського конгресу (1878).....	195
10 <i>Поп Георгієв, Беровський Димитр</i> . Про підготовку Разловецького повстання (1876).....	196
11 «Правила» Македонського повстанського комітету (1878).....	198
12 Постанова про утворення Тимчасового уряду Македонії «Єдність» (1880).....	216
13 «Маніфест» Тимчасового уряду Македонії (1881).....	218
14 <i>Хаджи Ніколов Іван</i> . Про заснування революційної організації (1892).....	219
15 <i>Груєв Даме</i> . Про створення Таємної Македонсько-Одринської революційної організації (1893).....	220
16 <i>Петров Джорче</i> . Про рішення Салонікського з'їзду (1896).....	221
17 Статут Таємної Македонсько-Одринської революційної організації (1896).....	222
18 «Проект автономії Македонії, Албанії, Старої Сербії та Одрину» (1902).....	224
19 Програма македонських соціалістів (1895).....	226
20 Маніфест Ілінденського повстання (1903).....	229
21 Декларація Внутрішньої революційної македонської організації до урядів великих держав (1903).....	230
22 «Меморандум про македонську літературну мову» (1902).....	231
23 «Славянський век» про Македонське науково-літературне товариство (1903).....	232
24 Директива Внутрішньої македонської революційної організації (1904).....	233
25 Рішення Салонікського обласного з'їзду Внутрішньої македонської революційної організації (1905).....	235
26 Декларація лівих сил Внутрішньої македонської революційної організації (1908).....	236

Розділ VI. СЕРБІЯ..... 238

Тема 1. Сербські землі в складі Османської імперії (1804–1878) 240

- 1 *Обрадович Досіфей*. «Лист до Харлампія» (1783) 240
- 2 *Караджич Вук*. Передмова до «Словника народної мови сербів» (1818) 241
- 3 Передмова до журналу «Сербске летописи» (1825).....243
- 4 «Органічний статут» Сербського князівства (1838) 244
- 5 Ухвала сербської скупщини в Сремських Карловцях (1848) 245
- 6 Конституція Сербського князівства (1869).....247
- 7 *Маркович Светозар*. Лист до племінника Миколи (1873) 248
- 8 Проект програми Радикальної партії Сербії (1873).....249
- 9 «Маніфест до сербського народу князя Мілана Обреновича» (1876) 250

Тема 2. Здобуття незалежності та утвердження державності

Сербії (1878–1914) 251

- 1 Сан-Стефанський договір (1878) 251
- 2 Берлінський трактат (1878).....251
- 3 Програма Народної радикальної партії Сербії (1881) 253
- 4 Статут Народної радикальної партії Сербії (1881) 254
- 5 Звернення керівництва Народної радикальної партії Сербії (1883).....254
- 6 Про установчий з'їзд Соціал-демократичної партії Сербії (1883) 255
- 7 Ухвала з'їзду Соціал-демократичної партії Сербії (1903) 255
- 8 Конституція Королівства Сербії (1903).....256
- 9 Про скликання Першої Балканської конференції (1909).....258
- 10 Ухвала Першої Балканської конференції (1909).....259
- 11 Декларація Балканської робочої соціал-демократичної федерації (1909).....260
- 12 *Петро I Карагеоргійович*. «До сербського народу» (1912) 261
- 13 Сербо-грецький союзницький договір (1912).....263

Розділ VII. ЗЕМЛІ БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ

- 1 Записка російського дипломата про становище у Боснійських землях (1856) 267
- 2 Звіт про становище населення Боснії і Герцеговини (1861) 269
- 3 Записка про географічне положення населення, торгівлю і шляхи сполучення Герцеговини (1869).....270
- 4 «*Киевский телеграф*». «Становище у Герцеговині» (1875).....272
- 5 *Пелагіч Васа*. «Проект одного боснійця про перетворення Боснії і Герцеговини за сучасними демократичними принципами» (1875) 273

Розділ VI. СЕРБІЯ..... 238

Тема 1. Сербські землі в складі Османської імперії (1804–1878) 240

- 1 *Обрадович Досіфей*. «Лист до Харлампія» (1783) 240
- 2 *Караджич Вук*. Передмова до «Словника народної мови сербів» (1818) 241
- 3 Передмова до журналу «Сербске летописи» (1825).....243
- 4 «Органічний статут» Сербського князівства (1838) 244
- 5 Ухвала сербської скупщини в Сремських Карловцях (1848) 245
- 6 Конституція Сербського князівства (1869).....247
- 7 *Маркович Светозар*. Лист до племінника Миколи (1873) 248
- 8 Проект програми Радикальної партії Сербії (1873).....249
- 9 «Маніфест до сербського народу князя Мілана Обреновича» (1876) 250

Тема 2. Здобуття незалежності та утвердження державності

Сербії (1878–1914) 251

- 1 Сан-Стефанський договір (1878) 251
- 2 Берлінський трактат (1878).....251
- 3 Програма Народної радикальної партії Сербії (1881) 253
- 4 Статут Народної радикальної партії Сербії (1881) 254
- 5 Звернення керівництва Народної радикальної партії Сербії (1883).....254
- 6 Про установчий з'їзд Соціал-демократичної партії Сербії (1883) 255
- 7 Ухвала з'їзду Соціал-демократичної партії Сербії (1903) 255
- 8 Конституція Королівства Сербії (1903).....256
- 9 Про скликання Першої Балканської конференції (1909).....258
- 10 Ухвала Першої Балканської конференції (1909).....259
- 11 Декларація Балканської робочої соціал-демократичної федерації (1909).....260
- 12 *Петро I Карагеоргійович*. «До сербського народу» (1912) 261
- 13 Сербо-грецький союзницький договір (1912).....263

Розділ VII. ЗЕМЛІ БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ

- 1 Записка російського дипломата про становище у Боснійських землях (1856) 267
- 2 Звіт про становище населення Боснії і Герцеговини (1861) 269
- 3 Записка про географічне положення населення, торгівлю і шляхи сполучення Герцеговини (1869).....270
- 4 «*Киевский телеграф*». «Становище у Герцеговині» (1875).....272
- 5 *Пелагіч Васа*. «Проект одного боснійця про перетворення Боснії і Герцеговини за сучасними демократичними принципами» (1875) 273

6	<i>Ботсв Христо</i> . «Повстання в Герцеговині» (1875)	274
7	«Меморандум вимог повстанців Боснії і Герцеговини» (1876)	275
8	Узелац Петар Лист до голови комітету допомоги повстанцям (1876).....	277
9	Програма прав народних повстанців (1877).....	279
10	Таємна конвенція Росії та Австро-Угорщини про Боснію і Герцеговину (1877).....	280
11	Протест сербського уряду проти анексії Боснії і Герцеговини (1908).....	281
12	Заява сербського уряду про визнання анексії Боснії і Герцеговини (1909).....	282
Розділ VIII. ХОРВАТСЬКІ ЗЕМЛІ		284
Тема 1. Хорватські землі у складі Австрійської імперії (XVIII — перша половина XIX ст.)		
1	Звернення Ференца II Ракоці до хорватського сабору (1704)	285
2	Лист хорватського сабору до Ференца II Ракоці (1704).....	285
3	<i>Джика Антон</i> . «Опис Дубровницької Республіки» (1792).....	286
4	<i>Гай Людевіт</i> . «Оголошення» (1836).....	286
5	<i>Шулек Богуслав</i> . «Які наміри іллїрів?» (1844).....	287
6	«Вимоги народу» (1848)	288
7	<i>Брліч Андрій</i> . Про становище в Австрійській імперії (1848)	291
8	Постанова хорватського сабора (1848).....	291
Тема 2. Хорватські землі у складі Австро-Угорщини (друга пол. XIX — поч. XX ст.).....		
1	Угорсько-хорватська угода (1868).....	296
2	Програма хорватської «об'єднаної опозиції» (1894).....	298
3	Програма Хорватської партії права (1903).....	299
4	Рікська резолюція (1905)	300
5	Задарська резолюція (1905).....	301
6	Звернення об'єднаної хорватської та сербської опозиції (1905).....	302
7	Програма Хорватської народної селянської партії (1905).....	304
8	Програма Старчевічової хорватської партії права (1907).....	306
Розділ IX. СЛОВЕНСЬКІ ЗЕМЛІ		309
Тема 1. Словенське національне Відродження		
1	<i>Черне Антон</i> . Промова в австрійському рейхсраті (1848)	310
2	<i>Маяр Матія</i> . «Союз словенських товариств» (1848)	311
3	<i>Маяр Матія</i> . «Провінції нашої імперії» (1848).....	312
4	Перша політична програма «Об'єднана Словенія» (1848).....	313
Тема 2. Словенські землі в складі Австро-Угорщини (друга пол. XIX — початок XX ст.)		
1	Тивольська резолюція (1909).....	314

6	<i>Ботсв Христо</i> . «Повстання в Герцеговині» (1875)	274
7	«Меморандум вимог повстанців Боснії і Герцеговини» (1876)	275
8	Узелац Петар Лист до голови комітету допомоги повстанцям (1876).....	277
9	Програма прав народних повстанців (1877).....	279
10	Таємна конвенція Росії та Австро-Угорщини про Боснію і Герцеговину (1877).....	280
11	Протест сербського уряду проти анексії Боснії і Герцеговини (1908).....	281
12	Заява сербського уряду про визнання анексії Боснії і Герцеговини (1909).....	282
Розділ VIII. ХОРВАТСЬКІ ЗЕМЛІ		284
Тема 1. Хорватські землі у складі Австрійської імперії (XVIII — перша половина XIX ст.)		
1	Звернення Ференца II Ракоці до хорватського сабору (1704)	285
2	Лист хорватського сабору до Ференца II Ракоці (1704).....	285
3	<i>Джика Антон</i> . «Опис Дубровницької Республіки» (1792).....	286
4	<i>Гай Людевіт</i> . «Оголошення» (1836).....	286
5	<i>Шулек Богуслав</i> . «Які наміри іллїрів?» (1844).....	287
6	«Вимоги народу» (1848)	288
7	<i>Брліч Андрій</i> . Про становище в Австрійській імперії (1848)	291
8	Постанова хорватського сабора (1848).....	291
Тема 2. Хорватські землі у складі Австро-Угорщини (друга пол. XIX — поч. XX ст.).....		
1	Угорсько-хорватська угода (1868).....	296
2	Програма хорватської «об'єднаної опозиції» (1894).....	298
3	Програма Хорватської партії права (1903).....	299
4	Рікська резолюція (1905)	300
5	Задарська резолюція (1905).....	301
6	Звернення об'єднаної хорватської та сербської опозиції (1905).....	302
7	Програма Хорватської народної селянської партії (1905).....	304
8	Програма Старчевічової хорватської партії права (1907).....	306
Розділ IX. СЛОВЕНСЬКІ ЗЕМЛІ		309
Тема 1. Словенське національне Відродження		
1	<i>Черне Антон</i> . Промова в австрійському рейхсраті (1848)	310
2	<i>Маяр Матія</i> . «Союз словенських товариств» (1848)	311
3	<i>Маяр Матія</i> . «Провінції нашої імперії» (1848).....	312
4	Перша політична програма «Об'єднана Словенія» (1848).....	313
Тема 2. Словенські землі в складі Австро-Угорщини (друга пол. XIX — початок XX ст.)		
1	Тивольська резолюція (1909).....	314

Розділ X. ЧОРНОГОРІЯ	316
1 Звернення Миколи Негош-Петровича до чорногорців з приводу вступу на престол (1860)	316
2 Звернення князя Миколи I до чорногорського війська з приводу війни з Османською імперією (1876)	317
3 Сан-Стефанський мирний договір (1878).....	317
4 Берлінський трактат (1878).....	319
5 Конституція Князівства Чорногорія (1905).....	321
6 Звернення Миколи I до чорногорського народу з приводу проголошення королівства (1910)	330
7 Звернення Миколи I до депутатів Народної Скупщини з приводу проголошення королівства (1910)	330
8 Звернення Миколи I до чорногорського народу про початок першої Балканської війни (1912)	331
Список рекомендованої літератури	334

Навчальне видання

Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян Том 2. Нова доба

Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
За редакцією д-ра іст. наук, професора **В. І. Ярового**

Колектив укладачів:

<i>Яровий В. І.</i>	<i>Папакін А. Г.</i>
<i>Антонюк О. С.</i>	<i>Руккас А. О.</i>
<i>Малацай І. В.</i>	<i>Шилова А. В.</i>
<i>Мотрук С. М.</i>	<i>Шумило В. П.</i>

Оригінал — макет виготовлено ФОП «Видавць Олег Філюк»
Комп'ютерна верстка *Веніамін Білявський*
Обкладинка *Веніамін Білявський*.

Підписано до друку 06.12.2015. Формат 60x84 1/8.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Обл. — видав. арк. 21,75. Умов. друк. арк. 7,34.
Друк офсетний. Тираж 300 пр.

«Видавць Олег Філюк»

07300, м. Вишгород, вул. Дніпровська, 36, кв 97

Свідоцтво Державного комітету телебачення і радіомовлення України
(Серія ДК № 4506 від 18.03.2013 р)

Розділ X. ЧОРНОГОРІЯ	316
1 Звернення Миколи Негош-Петровича до чорногорців з приводу вступу на престол (1860)	316
2 Звернення князя Миколи I до чорногорського війська з приводу війни з Османською імперією (1876)	317
3 Сан-Стефанський мирний договір (1878).....	317
4 Берлінський трактат (1878).....	319
5 Конституція Князівства Чорногорія (1905).....	321
6 Звернення Миколи I до чорногорського народу з приводу проголошення королівства (1910)	330
7 Звернення Миколи I до депутатів Народної Скупщини з приводу проголошення королівства (1910)	330
8 Звернення Миколи I до чорногорського народу про початок першої Балканської війни (1912)	331
Список рекомендованої літератури	334

Навчальне видання

Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян Том 2. Нова доба

Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
За редакцією д-ра іст. наук, професора **В. І. Ярового**

Колектив укладачів:

<i>Яровий В. І.</i>	<i>Папакін А. Г.</i>
<i>Антонюк О. С.</i>	<i>Руккас А. О.</i>
<i>Малацай І. В.</i>	<i>Шилова А. В.</i>
<i>Мотрук С. М.</i>	<i>Шумило В. П.</i>

Оригінал — макет виготовлено ФОП «Видавць Олег Філюк»
Комп'ютерна верстка *Веніамін Білявський*
Обкладинка *Веніамін Білявський*.

Підписано до друку 06.12.2015. Формат 60x84 1/8.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Обл. — видав. арк. 21,75. Умов. друк. арк. 7,34.
Друк офсетний. Тираж 300 пр.

«Видавць Олег Філюк»

07300, м. Вишгород, вул. Дніпровська, 36, кв 97

Свідоцтво Державного комітету телебачення і радіомовлення України
(Серія ДК № 4506 від 18.03.2013 р)